

Nr 158.

Av herr **Carlström m. fl.**, *angående viss ändring i villkoren för statsbidrag från anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.*

Enligt beslut av 1940 års lagtima riksdag anvisades under anslagstiteln »Skogsvård m. m.: Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.» för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor (prop. nr 190; jordbr. utsk. utl. nr 42; r. skr. nr 350). För budgetåret 1941/42 uppfördes anslaget med 500 000 kronor. På grund av anslagsreservationer hava några medelsanvisningar för budgetåren 1942/44 icke förekommit. Ej heller för budgetåret 1944/45 har vederbörande departementschef uppfört någon medelsanvisning å denna anslagstitel.

I samband med anslagsäskandet första gången antog riksdagen de av Kungl. Maj:t i nämnda proposition angivna bestämmelserna för utlämnande av statsbidrag för ifrågavarande verksamhet. Enligt dessa bestämmelser, som finnas upptagna i kungörelsen den 14 juni 1940 (nr 599), vilken ändrats genom kungörelsen nr 354/1941, samt i cirkuläret samma dag (nr 600), utgår statsbidrag från anslaget till skogsvårdsarbeten och anläggande av kulturbeten dels å de skogar, som lyda under 1932 års lappmarkslag, dels å skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande vilka lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna äger tillämpning, och dels å de i 4 kapitlet i skogsvårdslagen omförmälda skyddsskogarna i Jämtlands och Kopparbergs län.

Kungl. Maj:ts ovan angivna proposition grundades på norrländska skogsproduktionsutredningens i februari 1940 avgivna betänkande (stat. off. utr. 1940: 3) med förslag till åtgärder för ernående av ökad skogsproduktion i vissa delar av Norrland, men innebar en väsentlig inskränkning av utredningens program i fråga om såväl statsanslagets storlek som verksamhetsområdets omfattning.

Skogsproduktionsutredningen hade föreslagit ett årligt statsbidrag om 5 000 000 kronor under tjugo år för programmets genomförande samt att verksamhetsområdet skulle omfatta — förutom sagda egentliga lappmarksskogar och skyddsskogar — jämväl de skogar i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, vilka äro underkastade bestämmelserna i skogsvårdslagen.

På grund av statsfinansiella skäl och då erfarenhet saknades beträffande formen för de föreslagna skogsproduktionsbefrämjande åtgärderna

ansågs verksamheten böra begränsas till sin omfattning och till en början givas formen av försökskaraktär.

Emellertid hava krav efter hand uppkommit om att verksamhetsområdet för ifrågavarande skogsproduktionsbefrämjande åtgärder borde utsträckas. Sålunda yrkades i lika lydande motioner vid 1943 års riksdag av herr Carlström (I: 142) och herr Andersson i Hedensbyn m. fl. (II: 217) sådan ändring av Kungl. Maj:ts kungörelse den 14 juni 1940, att bidrag från norrländska skogsproduktionsanslaget finge utgå jämväl till vissa skogar inom Norrbottens kustland.

Efter infordrade yttranden från skogsvårdsstyrelserna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län avgav kungl. skogsstyrelsen utlåtande i ärendet till jordbruksutskottet den 13 mars 1943. På grundval av detta yttrande och under åberopande »att med rådande brist på arbetskraft det i våra skogar torde finnas arbetsuppgifter, vilkas lösande måste anses angelägnare än de ifrågavarande . . . i första hand de i nuvarande försörjningsläge viktiga vedavverkningarna», ansåg sig jordbruksutskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionerna. I övrigt gjorde utskottet följande uttalande:

»I likhet med skogsstyrelsen anser utskottet vissa skäl tala för det av motionärerna framlagda förslaget att den med bidrag från anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. bedrivna verksamheten måtte utsträckas till att avse jämväl fem socknar närmare kusten i Norrbottens län. Såvitt framgår av de i ärendet avgivna utlåtandena synes emellertid den med anslaget i fråga hittills bedrivna verksamheten ännu befinna sig på försöksstadiet. Enligt vad som uppgivits av skogsstyrelsen torde i Norrbottens län verksamheten ej alls ha kommit i gång, i varje fall icke i nämnvärd omfattning. Innan mera ingående erfarenhet vunnits rörande förutsättningarna för ett genomförande av den jämförelsevis nya och hittills oprövade metod för bedrivande av skogsarbete, som ifrågavarande verksamhet innebär, synes det utskottet icke välbetäckt att utvidga den i ämnet gällande kungörelsens tillämpningsområde.»

Riksdagen beslöt i enlighet med jordbruksutskottets förslag.

Då undertecknade nu ånyo framlägga denna fråga inför riksdagen i vidgad omfattning, stödjä vi oss på här nedan angivna synpunkter.

Skogsstyrelsen uttalar i ovannämnda yttrande, att ett utvidgande av skogsproduktionsanslagets verksamhetsområde vore en fråga av större räckvidd än vad av motionerna i och för sig framgår och att lappmarksgränsen, trots att den länge utgjort en markerad råskillnad i skogslagstiftnings- och skogsadministrativt hänseende, ändå inte utgjorde någon skarp skiljelinje med avseende på skogsbiologiska, skogsekonomiska och sociala förhållanden. Det skogligen läget utanför denna gräns kunde på sina håll jämföras med det, som i stort rådde i lappmarken. »Om sålunda», fortsätter skogsstyrelsen, »måhända kan finnas skäl för utbyggnad till andra delar av den stödverksamhet, som uppehålls med norr-

ländska skogsproduktionsanslaget, vill skogsstyrelsen emellertid ifrågasätta huruvida det kan anses vara lämpligt att nu företaga en sådan åtgärd.»

Skogsstyrelsens tvekan att förorda en utvidgning av norrländska skogsproduktionsanslagets tillämpningsområde, trots sin positiva inställning till frågan, motiveras med att hithörande arbeten enligt styrelsens åsikt ännu inte frambragt någon egentlig erfarenhet »rörande förutsättningarna och intresset för den nya och oprövade väg för skogsvårdsarbetets organisation, som verksamheten utgjorde». Denna skogsstyrelsens uppfattning kunna vi icke biträda.

Visserligen har skogsproduktionsanslaget stått den lappländska skogsvården till buds endast en kort tid, men fastän denna tid kommit att sammanfalla med kristiden, som huvudsakligen tagit skogsvårdsstyrelsernas arbetskraft i anspråk för speciella, kristidsbetonade uppgifter, har försöksverksamheten på området frambragt resultat, som giva vid handen, att den av norrländska skogsproduktionsutredningen anvisade vägen för skogsvårdens höjande bör beträdas.

Av från i december 1943 tillgängliga uppgifter framgår sålunda, att inom Västerbottens läns lappmark 53 skogsvårdsområden om 155 000 hektar, motsvarande cirka 8 % av arealen, inventerats, att cirka 630 kulturbeten planlagts samt att ansökningar om inventering förelågo från ytterligare 36 områden, som icke påbörjats. Beträffande Norrbottens läns lappmark omfattades verksamheten med samma intresse, men på grund av personalbrist hos skogsvårdsstyrelsen hade i detta län endast 9 områden om cirka 18 000 hektar helt eller delvis inventerats. Härvid hade 62 kulturbeten utlagts. Å ytterligare 35 ansökta områden hade inventering icke påbörjats.

Det visar sig vidare, att intresset för verksamheten är störst i de trakter, som gränsa till kustlandet och till Västernorrlands län, d. v. s. de delar av lappmarken, där kommunikationer och avsättningsförhållanden äro gynnsammare än för lappmarken i allmänhet. Denna tendens torde sammanhänga med det förhållandet, att kulturbetesfrågan och betesregleringstanken fått en central plats i skogsvårdsutredningens program. Kulturbetesintresset har starkt koncentrerats till områden med avsättningsmöjligheter för mjölk, speciellt till trakter med mejeri.

Denna utveckling i områdesbildandet bör ägnas uppmärksamhet vid övervägandet av verksamhetens utvidgande till trakter utanför lappmarken. Det norr- och västerbottniska kustlandets och de västernorrländska och jämtländska länens utvecklade kommunikationsnät och livaktiga mejerirörelse skulle sålunda utgöra garantier för en gynnsam utveckling av den föreslagna verksamheten i dessa landsändar. Härvid bör även beaktas, att de tilltänkta nya verksamhetsområdena i bonitetshänseende äro så pass godartade, att statliga stödåtgärder för skogligt uppbygg-

nadsarbete ur statsnyttans och nationalekonomiens synpunkt där bli räntablare än på de svagare markerna i lappmarken, där sociala och andra hänsyn varit avgörande för stödverksamheten vid sidan av de rent skogliga.

Det må även framhållas, att de förhållanden på arbetsmarknaden, som jordbruksutskottet vid förra årets riksdag bl. a. förebar såsom skäl för motionernas avstyrkande, numera icke göra sig i samma grad gällande. I stället för brist på arbetskraft har sådan frigjorts genom inskränkningar i vedavverkningarna och träkolsproduktionen ävensom inom vissa skogsindustrier i Norrland. Sålunda har arbetslösheten i Västernorrlands län nått oroväckande omfattning. Samma tendens gör sig gällande även beträffande Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Enär ifrågavarande statsunderstödda skogsproduktionsbefrämjande verksamhet även varit avsedd att bereda den norrländske arbetaren sysselsättning och försörjning under uppkommande arbetslöshet, utgör även sistnämnda omständighet — den tilltagande arbetslösheten — ett vägande skäl för ett påskyndande av åtgärdsinventeringen inom *hela* det område, som föreslagits av norrländska skogsproduktionsutredningen. Denna inventering bör sålunda även bedömas såsom ett led i beredskapsåtgärder för mötande av fredskrisen.

Då emellertid en dylik åtgärdsinventering — områdesbildning, skogsvårdsområdenas utstakning och kartläggning, uppgörande av arbetsplaner samt träffande av överenskommelser mellan markägarna i varje särskilt fall m. m. — alltid måste verkställas, innan skogsvårdsarbetena kunna igångsättas, och densamma är mycket tidskrävande, synes det angeläget, att den icke fördröjes.

Med hänsyn till den ökning av behovet av arbetskraft hos skogsvårdsstyrelserna, som bleve en oundviklig följd av en utvidgad åtgärdsinventering, kan ifrågasättas, huruvida den reservation av anslaget för ökad skogsproduktion i Norrland m. m., som omförmäles i kungl. propositionen, är tillräcklig för budgetåret 1944/45. Skogsstyrelsen har ju dock föreslagit en medelsanvisning av 200 000 kronor för sagda budgetår, utan någon tänkt utökning av verksamhetsområdet.

Ehuru vi närmast varit böjda att följa skogsstyrelsens förslag i fråga om medelsanvisning för ändamålet, ha vi dock ansett oss ej böra framställa något yrkande därom. Det torde nämligen ankomma på jordbruksutskottet att vid ärendets behandling pröva medelsbehovet.

Med stöd av det anförda få vi sålunda hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa, att Kungl. Maj:ts kungörelse den 14 juni 1940 (nr 599) angående villkor för statsbidrag från anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.

måtte ändras så, att bidrag från sagda anslag jämväl må utgå efter enahanda grunder, som för övrigt gälla, till skogsvårdsåtgärder å skogar, lydande under allmänna skogslagen och belägna inom Västernorlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Stockholm den 20 januari 1944.

C. Fr. Carlström.

Gustaf Velandér.

Ernst Hage.

Lage Svedberg.

Per Olofsson.

Ragn. Bergh.

H. Sten.

A. Gillström.

Sven V. Hansson.